

SUVERENOST

• POJEM

Izpeljana je iz latinske besede "suveralus" in pomeni najvišji. Uporablja se za označevanja lastnosti določenega subjekta kot vrhovnega na svojem področju. Subjekt s takšno kvaliteto je neodvisen od drugih subjektov. Drugi so v odnosu do njega nižji oz. odvisni. Najstarejša oblika je vezana na državno oblast. Suverenost pomeni najvišjo / neomejeno / neodvisno oblast.

• VRSTE

1. DRŽAVNA

Pomeni lastnost državne oblasti kot najmočnejše in najvišje sile v posamezni družbi. Najvišja je navznoter in neodvisna navzven. Državna suverenost je izraz dejstva, da država monopolno razpolaga s sredstvi fizične prisile. Delimo na 2 vidika:

- ZUNANJA
- NOTRANJA

Zunanjo ima država takrat, ko jo prizna mednarodna skupnost. Ima svojo ozemeljsko celovitost kot neodvisni subjekt mednarodnega prava in vodi politiko za katero se opredeljuje brez prisile ostalih držav ali njihovih zvez.

Notranja je odraz dejstva, da je država na svojem ozemlju vrhovna, samostojna, izvršna, enotna in vseobsežna organizacija, ki s svojo močjo podreja vse kar se nahaja na njenem ozemlju.

2. NACIONALNA

Nacionalna suverenost označuje suverenost naroda kot posebne družbene skupnosti, ki se oblikuje na strnjem ozemlju ter jo povezujejo skupni jezik, narodna zavest ter druge zgodovinske in kulturne sorodnosti. Izraža se v pravici vsakega naroda do samoodločbe, vključno z odcepitvijo. Ustava Republike Slovenije opredeljuje nacionalno suverenost slovenskega naroda najprej v preambuli ustave (kot eno od izhodišč za sprejem ustave), nato pa še v normativnem delu ustave. Samoodločba je preustavna pravica in je ni potrebno posebej poudarjati. Ustavodajalec je s ponovitvijo neodtujljive, nedeljive, neprenosljive in trajne pravice do samoodločbe želel to načelo še posebej poudariti – očitno zaradi negativnih izkušenj z jugoslovansko (srbsko) interpretacijo te pravice → pravica do samoodločbe je enkratna pravica, ki se z uporabo potroši.

3. LJUDSKA

Ideološko načelo, ki označuje ljudstvo kot nosilca suverene oblasti v posamezni družbeni skupnosti. Z njo se izraža zamisel o tem, da vsa oblast v državi izhaja iz ljudstva in pripada ljudstvu ter da nosilci oblasti delujejo kot predstavniki ljudstva. Ljudska suverenost je moderni način ideologije državne oblasti, ki poskuša v kar največji meri doseči konsenz prebivalstva. Ljudska suverenost je torej istovetna z demokracijo in se včasih zamenjuje s pojmom nacionalne suverenosti.

• STRUKTURNI ELEMENTI

Suverenost sestavljajo:

1. NOSILEC / SUBJEKT SUVERENOSTI (narod) → suverenost se načeloma pojmuje kot neodtujljiva pravica njenih subjektov. Zato se vsaka oblast sklicuje na ljudstvo.
2. SUVERENI ORGAN → najvišji državni organ, katerega dolžnost je, da izraža voljo nosilca suverenosti – zakonodajni organ, parlament, skupščina (prej tudi šef države ali monarh). Suvereni organ potrjuje svoje bistvo preko zakonodajne funkcije. Ta naslov ne pripada predsedniku republike.
3. PREDSTAVNIK SUVERENOSTI → država mora biti poosebljena, ki je simbol njene enotnosti in ta oseba je predstavnik suverenosti in njene izjave in postopki obvezujejo državo. Predstavnik suverenosti je šef države in ima samo reprezentativno funkcijo, ki mu ne daje nikakršne oblasti.

ZGODOVINSKI PREGLED POJMOVANJ SUVERENOSTI

Prve elemente teorije o suverenosti najdemo v 3. tisočletju pr. n. št. v starem Egiptu – kot sestavni del razlage o socialni piramidi. Na vrhu je bog, potem faraon, svečeniki, poljedelci, sužnji.

V antiki je zanimiv **Platon** – filozof označi za nosilce državne oblasti. Kasneje to funkcijo pripíše zakonom.

V srednjem veku obstaja spor med legisti (pristaši suverenosti države) in kanonisti (pristaši suverenosti cerkve). Poteka boj za primat med cerkvijo in državo.

V fevdalni državi niso razvijali teorije o suverenosti državne oblasti. Vsak nosilec oblasti je na to mesto postavljen od boga. Monarh je božji pooblaščenec na zemlji. V okviru cerkvene teorije (teokratske) se pojavi prva demokratična različica koncepta suverenosti – kot posredna božanska pravica, po kateri vsa oblast izvira od boga, vendar sta oblika in način izvrševanja oblasti ljudska. Bog ne določa nosilcev oblasti, to storijo ljudje sami. To koncepcijo prvi razvije **Tomaž Akvinski** in jo še danes zastopa katoliška cerkev.

Prvo celovito teorijo o suverenosti najdemo pri **Jean Bodinu**. Njegova teorija ima izrazito političen cilj – podpira prizadevanja po monarhični centralizaciji oblasti nasproti katoliški cerkvi (ima univerzalno dominacijo) in proti notranji fevdalni razcepljenosti. Napiše knjigo **6 KNJIG O REPUBLIKI (1576)**. Suverenost je zanj najvišja, absolutna in trajna oblast, ki ima naslednje značilnosti:

- predstavlja možnost popolnoma svobodnega in neomejenega sprejemanja zakonov za vse in za vsakogar
- suverenost je možnost odločanja o vojni in miru
- suverenost zajema tudi izključno možnost imenovanja častnikov in dajanja pomilostitev ter razpisovanja davkov

S tem je Bodin pozitivno opredelil vsebino suverenosti.

Ljudsko suverenost je nasproti absolutni monarhiji zastopal **Althusius**. Napiše knjigo **POLITIKA**. Piše o fevdalizmu. Izhaja iz teze, da je ljudstvo suvereno. Z ljudstvom razume stanovce, ne pa ljudskih množic. Ljudstvo izvaja suverenost, ki jo s pogodbo prenese na vladarja. Ljudstvo ima pravico

zamenjati vladarja, če ta ne spoštuje suverenih pravic ljudstva. Suverenost pripada ljudstvu v celoti – na tej podlagi se izoblikuje predstavniška demokracija.

Celovito teorijo o ljudski suverenosti razvije **Rousseau**. Napiše knjigo DRUŽBENA POGODBA. Subjekt suverenosti ni monarh, ampak ljudstvo, ki pa jo samo izvršuje. Ljudska suverenost prihaja do izraza skozi občo voljo – pri oblikovanju mora sodelovati vsak državljan. Razlikuje občo voljo, ki je vedno usmerjena v skupni interes in voljo vseh, ki je zgolj seštevek posameznih volj in izraža zasebni interes. Ljudska suverenost je:

- neodtujljiva
- neprenosljiva
- nedeljiva
- nepredstavljiva
- nezastarljiva

Ker je zakon izraz obče volje, ljudstvo ne more biti predstavljeno v zakonodajni funkciji oz. ljudstvo mora v celoti samo sprejemati zakone, ker so izraz obče volje in bistvo suverenosti – gre za koncept neposredne, popolne demokracije v zakonodaji – neposredna demokracija je pogoj za uresničitev ljudske suverenosti. Člani parlamenta kot ljudski pooblaščenca lahko dajejo samo pobude in oblikujejo predloge zakonov, ki jih sprejema / zavrne ljudstvo neposredno. Dopusti možnost predstavniške demokracije, a pod določenimi pogoji:

- centralni položaj ljudske skupščine
- splošna volilna pravica
- pogoste volitve (prepoved ponovne izvolitve)
- dajanje navodil poslancem

Iz njega lahko izpeljemo tako posredno kot neposredno demokracijo. Ljudska suverenost je temelj predstavniške demokracije.